

Школска управа Зајечар

Тема образовно-васпитног рада:

**МЕДИЈИ И ЗДРАВЉЕ ДЕЦЕ ОСНОВНОШКОЛСКОГ
УЗРАСТА**

(развијање одговорног односа према здрављу, очување здравља и безбедности ученика)

Марина Милићевић Минић, педагог

ОШ “Момчило Ранковић“ Рајац

Рајац, 2021.

САДРЖАЈ

Уводне напомене.....	3
Теоријски део.....	3
Улога медија у развијању антисоцијалног понашања деце.....	3
Телесна слика адолесцената, поремећај исхране и медији.....	5
Поремећај исхране на интернету.....	6
Медији и физичка неактивност деце.....	7
Методологија истраживања.....	8
Анализа и интерпретација података.....	10
Закључна разматрања.....	12
Прилози	
Прилог 1 – Скала процене за испитивање ставова ученика	
Прилог 2 – Фотографија са одржане дискусије са ученицима	

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Деца и млади људи су, због своје психофизичке структуре, зрелости, социјализације, најподложнији утицајима медија и њихови највећи “конзументи”, па је с тога неопходно, са становишта педагогије, психологије, медицине, стално истраживати како медији утичу на њих и њихово здравље, да ли им олакшавају процес учења, чине ли их бољим људима, алтруистима, или супротно од тога.

Медијски производи који су намењени деци и младима доносе мало познате материјале о којима заиста имамо много разлога да постављамо питања, тражимо одговоре и доносимо закључке. Проучавање медија и њихових односа према променама у социјализацијским, али и васпитним струјањима, данас је светски врло значајан проблем, актуелна и популарна појава. Ако знамо да данашња омладина живи и одраста са медијима као саставним делом живота, онда морамо знати да је неопходно подстаћи наставнике, педагоге и родитеље на размишљање о медијима и са аспекта здравља и безбедности ученика, јер је наша дужност и обавеза да се залажемо и промовишемо образовање и васпитање за развијање здравих стилова живота.

Предности употребе медија, када је реч о – учењу, образовању, информисању, комуникацији су многобројне, али ми ћемо се у овом раду бавити последицама, односно улогом коју медији имају када су у питању телесно, ментално здравље и безбедност ученика.

I ТЕОРИЈСКИ ДЕО

1. УЛОГА МЕДИЈА У РАЗВИЈАЊУ АНТИСОЦИЈАЛНОГ ПОНАШАЊА ДЕЦЕ

Медији и агресија. Како медији могу утицати на адолесценте да се понашају лоше? Како могу утицати да се понашају добро? Ова питања су деценијама интересовала истраживаче. Џајлс (Giles, 2010) сматра да је од ранијих дана постојала забринутост за теме као што су криминал и насиље на филму. Он истиче да и данас постоји обиље истраживања која, на површини указују на то да је гледање насиља повезано са агресивним понашањем, или да чак подстиче гледаоца да се понаша агресивније. Ове налазе оштро су бранили неки психолози. Повезаност насиља/агресије у медијима у популарној култури појачавале су повремене вести које су изазивале негодовање, које су форсирани сами медији, о претњи гледања насиља. Тако се деца, која су мање задовољна животом и слабије социјално прилагођена, више користе медијима, стога се медији могу схватити као компензација за недостатке из стварног живота, истиче Илишин (2003:9-34).

Прича из Велике Британије, коју је у својој књизи описао Џајлс (Giles, 2010), послужиће као пример за претходно изнете чињенице. Односи се на филм Стенлија Кјубрика Паклена поморанца, који је пуштен у биоскопе у Британији 1971. Године. Овај филм, у коме вођа малолетничке банде бива ухапшен и онда подвргнут аверзивној терапији, постао је озлоглашен због насилних сцена силовања и убиства, иако су сабијане у првих 15 минута једног дугог и тешког филма. Много пре тога, штампа је

најавила долазећу претњу истицањем да „ће се повећати обим малолетничког насиља“. Било је готово неизбежно да се, након што се филм појавио, догоди одређени број инцидената који су подржавали оне из филма, а који су детаљно приказани у штампи: убиство бескућника од стране младих који су гледали филм. Критичари насиља у медијима истичу да је друштво постало безосећајно према насиљу пошто на тржиште излази све више детаљних и технолошки софистицираних филмова. Сада Паклена поморанца изгледа прилично питома у поређењу са деценијом филмова о насилним полицајцима и филмовима Квентина Тарантина. Насиље је веома стилизовано, реализам је жртвован ради уметничког изражавања.

Други велики страх у медијима, који је такође описао поменути аутор, десио се раних деведесетих, након убиства на Мерсисајду, када су два десетогодишњака убила двогодишњег дечака. Дечаци су киднаповали дете из тржног центра и убили га на споредном железничком колосеку. Овај случај посебно се истакао због степена негодовања у медијима и неверице у јавности, очигледног губитка дечје невиности и општег утиска опадања морала у друштву. Медији су тражили жртвено јагње, кој су добили када је судија у процесу поменуо „насилне филмове“ у смислу културе у којој су дечаци одрастали. Новинар је открио видео-касету у кући једног од дечака коју је изнајмио његов отац- Дечја игра (Child's play 3), нискобуџетни наставак два претходна филма у којима се појављује лутак- серијски убица. У једној од сцена филма, лутка просипа плаву боју по једној од жртава, а плава боја је пронађена и на телу убијеног двогодишњег дечака. Наступила је експлозија у насловима штапме која је поново покренула стару моралну панику у вези са „опасним видео снимцима“, односно о утицају насиља у медијима.

Насиље. Ескалација коришћења интернета и друштвених мрежа отворила је врата узнемиравању које се врши он-лајн. Ова врста узнемиравања је широк појам који може да обухвата велики опсег активности, почев од слања увредљивих, претећих и срамотних имејлова и порука, слања захтева за пријатељство и боцкања на Фејсбуку, па до претстављања других особа он лајн путем креирања лажних профила. Број потенцијалних начина на које се узнемиравање може вршити расте са повећањем употребе интернета и друштвених мрежа (Geach & Haralambus, 2009:241-242). На пример, 2007. године на Универзитету у Кенту, један студент, пост дипломац, који је такође радио у Универзитетској библиотеци, постао је мета других корисника Фејсбука, који су на овој мрежи направили групу о њему и назвали је „За оне који мрзе малог дебелог библиотекара“. Преко 350 људи се придружило групи и слале коментаре како желе да пребију библиотекара. И ако је Универзитет упозорио Фејсбук и група је уклоњена, кривичног гоњења није било.

Истраживања су показала да поготово млади користе Фејсбук за слање понижавајућих, омаловажавајућих, сурових и других штетних статуса и порука, а резултат је повећан број тинејџера који пате од депресије, као и одређени број самоубистава младих који су били јавно понижени на Фејсбуку (Tsaoussi, 2011:10-11). Није ни редак случај да се на Фејсбуку објави снимак туче у школи или малтретирања и

исмевања вршњака услед чега он постаје доступан свима (Станимировић, Мишковић и Трифуновић, 2012:244).

Порнографија и сексуални преступници на интернету. Током последње деценије стручњаци широм света увидели су да је интернет постао право тржиште дечје порнографије (Marsico, 2009–2010:968). Дечја порнографија се није изненада и одједном појавила на Фејсбуку, криминалци редовно користе ову друштвену мрежу ради искоришћавања деце. Једна мултинационална онлајн организација открила је хиљаде лажних профила на Фејсбуку чије су основне одлике бављење дечјом порнографијом и коришћење кодираних речи у те сврхе. У току само једног дана крстарења Фејсбуком ова организација открила је преко 1400 порнографских слика деце до четрнаест година старости (Tsaoussi, 2011:10).

2. ТЕЛЕСНА СЛИКА АДОЛЕСЦЕНАТА, ПОРЕМЕЋАЈ ИСХРАНЕ И МЕДИЈИ

Веома контроверзна област у којој утицај медија изазива забринутост јесу наводне последице одређених телесних типова на прехранбене и здравствене навике корисника разноврсних медија. Непрекидно посматрање витких, лепих модела и звезда, као и мишићавих и перфектних мушких фигура, доводи до тога да и девојке и младе жене и мушкарци постају незадовољни својим телом и да се упуштају у нездраве облике понашања како би покушали да подражавају витке, односно мишићаве „идеале“.

Годинама су лепа људи из медија коришћени као модели за сопствени стил младих, копирајући њихову фризуру, носећи делове одеће које које је популарним учинила нека звезда или чак, у последње време, захтевајући измењен део тела-као онај који има нека холивудска глумица. Фризерима, козметичарима и пластичним хирурзима, како наводи Џајлс (Giles, 2010) позната је следећа сцена: млада девојка или момак улази са светлוצавим часописом, показује гламурозну манекенку или звезду и каже: „Учини да изгледам као он/она!“. Овај истакнути аутор напомиње да је психологе у протеклих неколико деценија почео да брине општи утицај медија на слику о сопственом телу, а тиме и на исхрану девојчица у адолесценцији, а све више се то дешава и код дечака. Зато је ово питање посебно заинтересовало и нас, као педагоге. Сматра се да је све већи број одређених, привилегованих облика тела-болно витких жена и болно мишићавих мушкараца-главни фактор због кога девојчице држе екстремне дијете, а дечаци се упуштају у претеран, па чак и опасан степен вежбања и употребу стероида. У неким случајевима фасцинација витким звездама наводно може да доведе до настанка поремећаја исхране, пошто се особе боре да задрже своју тежину у оквирима изузетно малих конфекцијских бројева и тиме крећу путем директног изгладњивања како би постигли „савршен“ изглед. Када је реч о медијима, то се најчешће повезује са читањем часописа о звездама и гледањем драмских серија препуних глумица и глумаца који изгледају као менекени. У протеклих неколико година додатан медијски утицај врши и појава интернет-сајтова, на којима опсесију

постизања чисте, анорексичне фигуре подгревају савети и дискусије о најбољим начинима да управљају поремећајем исхране и да га сакрију од породице и пријатеља.

Дитмар и Хауард (Dittmar & Howard, 2010:1-33) спровели су истраживање у коме су истакли супротан пример. Уколико младе девојке посматрање низа фотографија витких модела чини незадовољним њиховим сопственим телом, да ли је могуће постићи супротан ефекат коришћењем „дебљих“ модела? Поменути аутори проверили су ову хипотезу, мада су њихове слике описане као просечне, односно са малим вишком килограма, и заиста утврдили да је код испитаница присутно мање узнемирности у вези са сопственим телом након што гледају ове слике него пре њиховог приказивања. Ово указује на то да би веће ангажовање модела просечних димензија у медијима можда умањило степен незадовољства у општој популацији. Занимљиво је да су аутори такође утврдили да када моделе просечних димензија младе девојчице опажају као привлачне, они су подједнако успешни у рекламирању производа као и витки модели. Овај налаз још једном вапи за одговором на питање зашто се у медијима развила склоност ка витким моделима и познатим личностима? Да ли би адолесценте заиста мање занимали медији уколико би се њима налазили људи просечног изгледа?

2.1. ПОРЕМЕЋАЈ ИСХРАНЕ НА ИНТЕРНЕТУ

Познато је да физички неактиван приступ отежава нормалан раст и развој, па код деце изазива депоновање већих количина поткожног масног ткива и абнормално повећање телесне масе. Истраживањима је утврђено да је тренд повећања прекомерне тежине у детињству, на глобалном нивоу, попримио размере епидемије (Wang & Lobstein, 2006:11).

Сродна област истраживања испитала је интернет – сајтове посвећене поремећајима у исхрани, којих је све више, а посебно озлоглашену заједницу познату као про-ана веб сајтови (Giles, 2010). То нису сајтови које су поставили здравствени стручњаци или особе које су се опоравиле од анорексије, већ особе које имају неки од поремећаја у исхрани и које обично немају никакву жељу да се опораве или подвргну било чему сем основном третману за стабилизацију. Про-ана сајтови изазвали су огромне полемике широм света откако су раних двехиљадитих година почели да се појављују, од страшних прича у штампи, до приличног негодовања здравствених радника и удружења родитеља, и коначно владиних интервенција. Општа притока жалби јесте да сајтови- у одјеку тврдњи о насиљу у медијима-представљају претећи и потенцијално опасан утицај на младе људе, на које је лако оставити утисак. Конкретна оптужба јесте да про-ана сајтови промовишу, засењују или величају стање анорексије, а чланове одвраћају од тражења лекарске помоћи или психолошког третмана.

На први поглед, про-ана сајтови делују поприлично узнемирујуће. На типичној насловној страни сајта налази се мноштво одрицања, али се обично ту налази и нека тврдња која показује власников став према поремећајима исхране. Линкови са другим

материјалима на сајту могу да укључују форме дискутовања, место за четовање, профиле чланова, блогове, дневнике и, обично, мноштво уметничког стваралаштва, поезије, текстова песама који су повезани са поремећајем исхране. Чланови заједнице, овде, остављају поруке, деле савете за губљење тежине, који са собом носе огромни здравствени ризик, и размењују савете за скривање поремећаја исхране од својих најближих, затим од наставника и здравствених радника.

3. МЕДИЈИ И ФИЗИЧКА НЕАКТИВНОСТ ДЕЦЕ

Кретање и игра су неке од најбитнијих претпоставки у одржавању стабилног и уравнотеженог стања људског организма и здравља, те на тај начин и један од најважнијих елемената живота сваког детета и младе особе (Косинац, 2009:21). Супротно томе, недостатак кретања (инактивност) може се сматрати значајним патогено-условним фактором који се назива хипокинетичк дисеасес (хипокинетичке болести), а дефинише се као: честе сметње у регулацији крвотока, неки облици хипертоније, коронарна инсуфицијенција, срчани инфаркт, вегетативна дистонија, гојазност, честе грешке и слабости телесног држања, атрофија и др.). Недостатак кретања неповољно ће утицати и на ментално и физичко здравље детета.

Кретање је, дакле, људска потреба и нешто што омогућује човеку одржавање здравог организма и органских састава. Током еволуције људско је тело грађено за активност, и она му је потребна да би исправно функционирало. Зато се и каже: „Живети значи кретати се.” Или: „Крећем се да бих живео.” У том смислу, кад је реч о данашњем живљењу уопште, па тако и о животу деце и младих, све актуалнија постаје потреба мењања могућег односа између техничко-информативног прогреса и биолошке потребе за кретањем. Ипак, данашњи начин живота, под утицајем масовних медија, све је виртуелнији. У већини послова од младог човека се тражи решавање проблема уз помоћ савремених помагала на бази компјутера, а и већина свакодневне забаве и опуштања своди се на медијске продукције телевизије, радија, интернета. Живимо у свету у којем су медији посвуда присутни, а у неким државама деца проводе више времена пред телевизором него у школи. Моћ медија је огромна, као и њихов утицај, који често може бити и негативан. Превелика свакодневна изложеност медијима (телевизија, компјутер, видео-игрице, Интернет и др.) може бити штетна за здравље, посебно за здравље деце у развоју. Медији су „окупирали” слободно време деце, и при томе она остају, у физичком смислу, потпуно неактивна (Форетић, Михаљевић и Родек, 2009:381-382).

Ови аутори истичу да новија истраживања у развијеним земљама упућују на то да деца гледају телевизију просечно три до четири сата на дан. Такав физички инактиван приступ отежава нормалан раст и развој и код деце и младих изазива депонување већих количина поткожног масног ткива и абнормално повећање телесне масе. Истраживањима је утврђено да је тренд повећања прекомерне тежине у детињству, на глобалном нивоу, попримио размере епидемије. Можда је и највећи узрок повећања прекомерне тежине у дјетињству околина која, између осталог, кроз

медијски простор, промовише нездраву храну и физичку инактивност. Деца све мање играју на спортским игралиштима, која остају празна, а све више у играоницама или испред малих екрана код куће, поред компјутера и друштвених интернет мрежа. Последице се, у свакодневном физичком и спортском раду са децом примећује да је све мање оне моторички надарене деце која обожавају физичку активност и имају изражену потребу за кретањем. Већи је и број деце којима свака физичка активност ствара енормне координацијске проблеме.

II МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

У претходном делу рада изнета су теоријска разматрања о медијима и улози коју они имају у животу деце и младих. На основу тога произилази да *је предмет нашег истраживања проучавање теоријско-методолошких основа улоге медија са аспекта здравља и безбедности ученика.*

2. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

На основу формулисаног предмета истраживања постављен је истраживачки циљ на три нивоа:

1. Теоријски, да се проучавањем стране и домаће литературе сагледају сви теоријски и методолошки аспекти у развоју проблематике која се тиче медија и здравља ученика.
2. Сазнајни, да се добију мишљења и ставови ученика који се односе на то који медији су свакодневно доступни деци и колико се деца њима користе.
3. Апликативни, да ово истраживање и овај методолошки облик рада допринесе предупређењу проблема и буђењу свести о изложености деце медијима која се директно рефлектује на њихово здравље и безбедност.

3. ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

Промишљајући о најбољем начину за добијање потребних података, постављен је циљ, који је, ради потпунијег и јаснијег остварења, конкретизован кроз следеће истраживачке задатке:

1. Утврдити коју врсту медија ученици највише користе.
2. Утврдити да ли медији могу имати улогу у развијају антисоцијалног понашања ученика.
3. Утврдити да ли деца желе да се угледају на познате личности које се промовишу путем медија, односно да ли медији формирају негативну слику младих о сопственом физичком изгледу.

4. Испитати да ли сувишна изложеност деце медијима доводи до њихове физичке неактивности.

4. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

1. Претпоставља се да ученици највише користе теливизију и инернет.
2. Претпоставља се да медији могу имати улогу у развијању одређених форми антисоцијалног понашања (насиље, агресија).
3. Претпоставља се да деци познате личности које се промовишу путем медија служе као узор, односно да медији формирају негативну слику младих о сопственом физичком изгледу.
4. Претпоставља се да је физичка неактивност деце повећана услед веће изложености медијима.

5. ВАРИЈАБЛЕ ИСТРАЖИВАЊА

Као независне варијабле истраживања издвојене су следеће:

- пол ученика (мушки или женски)

Зависне варијабле су:

- ставови ученика
- антисоцијално понашање ученика
- физичка неактивност деце услед изложености медијима.

6. ПОПУЛАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Узорак истраживања чинило је 22 испитаника. Реч је о намерном узорку ученика ОШ“Момчило Ранковић“ у Рајцу.

Табела 1: Структура ученика према полу:

Пол ученика	Фреквенце	Проценти
Мушки	9	41%
Женски	13	59%
Укупно	22	100%

7. МЕТОДЕ, ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

У првом делу рада коришћена је метода теоријске анализе и то у стварању теоријске основе истраживања са циљем да се теоријски расветли проблем истраживања и тиме омогући да се утврде циљеви, задаци и истраживачке хипотезе.

Теоријски су анализирани студије, научни радови, стручни чланци, и уџбеници педагогије, психологије и социологије, посебно када су непосредно у вези са истраживаним проблемом.

За модел истраживања у циљу прикупљања података о ставовима и мишљењима деце, одабрани су истраживачки поступци скалирања. Од техника ће се користити скала процене Ликертовог типа. За ову прилику конструисан је следећи истраживачки инструмент за прикупљање података: УМАЗБУ - Новоконструирана скала за испитивање мишљења ученика. Скала процене је сачињена од 20 тврдњи или ајтема.

8. ОРГАНИЗАЦИЈА И ТОК ИСТРАЖИВАЊА

Модел овог истраживања је реализован у периоду јул-октобар 2021. године, на територији села Рајац. Ученицима је дат инструмент, који су одмах попуњавали на једном од редовних часова у септембру месецу. С обзиром на употребу медија од периода најранијег детињства, ниједан наш ученик није изузет из истраживања, већ је млађим ученицима детаљно објашњен инструмент и од стране наставника/педагога прочитана је свака тврдња из скале процене. Скалирање је трајало око 30 минута.

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ПОДАТАКА

У овом делу биће приказани резултати добијени на основу мишљења ученика ОШ „Момчило Ранковић“ у Рајцу.

Табела 2: Ставови ученика ОШ „Момчило Ранковић“ Рајац о медијима:

	Потпуно нетачно	Углавном нетачно	Нисам сигуран	Углавном тачно	Потпун о тачно
Радије слушам радио него што гледам ТВ.	68,2%	22,7%	9,1%	0%	0%
Телевизију и интернет користим више од осталих медија.	0%	0%	18,2%	4,5%	77,3%
Не користим интернет.	63,7%	13,6%	0%	9,1%	13,6%
Читам штампу.	68,2%	9,1%	13,6%	4,5%	4,5%
Мислим да су филмови у којима се приказује испољавање агресије поучни.	36,4%	13,6%	13,6%	27,3%	9,1%
Волим филмове који промовишу насиље.	45,6%	9,1%	18,2%	4,5%	22,7%
Играм видео-игре у којима се туку и убијају животиње и људи.	22,7%	13,6%	22,7%	22,7%	18,2%
Доживео/доживела сам узнемиравање преко друштвених мрежа.	72,8%	9,1%	13,6%	4,1%	0%

Знам да је опасно прихватати захтеве за пријатељство од непознатих људи на друштвеним мрежама.	4,1%	9,1%	4,1%	22,6%	59,1%
Мој друг/другарица су били изложени јавном исмевању и ругању на Фесбуку или Инстаграму.	54,5%	13,6%	18,2%	9,1%	4,5%
Потпуно сам безбедан/безбедна на интернету, не може ми се догодити ништа лоше.	0%	4,5%	22,8%	36,4%	36,4%
У тренду је копирати физички изглед познатих личности који се промовишу у медијима.	4,5%	9,1%	13,6%	45,6%	27,3%
Помало сам несрећан/несрећна када видим како лепо изгледају певачи и глумци на интернету и часописима, волео/волела бих да будем као они.	18,2%	22,7%	40,9%	9,1%	9,1%
Посећујем сајтове на којима се налазе савети и производи за мршављење.	4,5%	45,6%	22,7%	18,2%	4,5%
Уређујем фотографије путем Фотошопа да бих лепше изгледао/изгледала на фотографијама.	9,1%	27,3%	18,2%	13,6%	31,9%
Слободно време је намењено за уживање уз ТВ и интернет, а не за додатно умарање шетњом и трчањем.	27,3%	9,1%	13,6%	31,9%	18,2%
Више од 2 сата дневно користим интернет.	9,1%	18,2%	22,7%	22,7%	27,3%
Мање од 2 сата дневно користим интернет.	31,9%	18,2%	22,7%	18,2%	9,1%
Дописивање и дружење са вршњацима путем интернета ми је занимљивије од дружења уживо.	9,1%	13,6%	30%	29,1%	18,2%
Мислим да прекомерна употреба телефона и интернета може имати негативне последице по моје здравље (чуло вида, прекомерна килажа, проблем са зглобовима).	9,1%	9,1%	13,6%	36,4%	31,9%
Сматрам да прекомерна употреба медија није штетна.	13,6%	45,5%	22,7%	13,6%	4,6%

Анализирајући табелу број 2, видимо да су добијени резултати углавном у складу са претходно изнетим, теријским делом нашег рада, који указује да испитаници

дају предност медијима у односу на друге реалне облике комуникације у интеракцији са вршњацима.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

На основу спроведеног истраживања на нивоу школе са изузетно малим бројем ученика (мали истраживачки узорак) и коришћења само дескриптивне статистике, не можемо генерализовати нити извести посебан закључак, те су с тога наше истраживачке хипотезе делимично потврђене, али имали смо намеру да пробудимо свест ученика о преузимању одговорности за своје здравље, о последицама прекомерне или неадекватне употребе медија, упознамо их са одређеним чињеницама до којих смо дошли проучавајући ову тему. Такође, на састанцима Стручних тимова за самовредовање и обезбеђивање квалитета и развој установе наставницима ће бити презентовани резултати, биће упућени на стручну литературу која им може користити у даљем раду са ученицима и подршка у развијању међупредметне компетенције *Одговоран однос према здрављу*.

Сасвим очекивано, ученици наше школе (претпостављамо и већина ученика других школа, а и деце и младих уопште), предност дају интернету и телевизији у односу на остале медије. И поред чињенице да наша школа има мали број ученика који иначе нису сколони испољавању насиља и агресије, ипак око 1/3 њих сматра да су филмови у којима се приказује испољавање агресије поучни. Сличан проценат ученика воли филмове и видео-игрице који промовишу насиље што нужно не мора бити доведено у везу са могућим испољавањем агресивних облика понашања, али се не може ни искључити са сигурношћу (посебно ако би се слично истраживање спровело у градској школи са већим бројем ученика, а ти подаци се упоредили са евиденцијом о насилном понашању ученика исте школе). Иако већина испитаних ученика зна да је опасно прихватати захтеве за пријатељство од стране непознатих људи на друштвеним мрежама, ипак се више од 1/2 њих осећа потпуно безбедно на интернету и сматра да им се не може догодити ништа лоше. Такође већина ученика мисли да је у тренду копирати изглед познатих личности који се путем медија промовишу. Деца која одрастају на селу, готово по правилу имају више обавеза код куће у односу на децу која живе у граду, али и поред тога већина испитаних ученика користи интернет више од 2 сата дневно и даје предност дружењу са вршњацима путем интернета у односу на дружење уживо.

У скоријој будућности очекује се још већа експанзија технологије, што ће психолозима и педагозима „наметнути“ потребу за још дубљим проучавањем ове проблематике и њеним расветљавањем. На редовним часовима, часовима допунске, додатне наставе, на саветодавним разговорима, родитељским састанцима, деци се треба стављати до знања шта су заправо медији, комуникација, медијска писменост, јер ће им

промоција и презентација добрих и лоших страна умногоме помоћи да сами схвате како надаље поступати и односити се према истим.

ЛИТЕРАТУРА

1. Илишин, В. (2003): Медији у слободном времену дјече и младих, Медијска истраживања, 2, 9–34.
2. Косинац, З. (2009): Игра у функцији потицаја усправног става и равнотеже у дјече развојне доби Живот и школа, бр. 22 (2/2009.), год. 55., стр. од 11. до 22.
3. Станимировић, З., Мишковић, С., Трифуновић, Д. (2012): Метод оптимизације за ефикасно откривање и превенцију вршњачког насиља на друштвеним мрежама. у: Реаговање на безбедносне ризике у образовно-васпитним установама, Београд: Факултет безбедности, 243-260.
4. Форетић, Н., Михаљевић, Д., Родек, С. (2009): Утицај медија на физичку инактивност дјече, Школски вјесник, 56 (1–2), 166–170.

Инострани извори:

1. Dittmar, H., & Howard, S. (2004): Professional hazards? The impact of model's body size on advertising effectiveness and women's body-focused anxiety in professions that do and do not emphasize the cultural ideal of thinness, *British Journal of Social Psychology*, 43, 1–33.
2. Geach, N. & Haralambus, N. (2009), Regulating Harassment: Is the Law Fit for the Social Networking Age? *The Journal of Criminal Law*, volume 73, 241-258.
3. Giles, D. (2011): *Psihologija medija*. Novi Sad: Clio.
5. Marsico, M. (2009–2010), Social Networking Websites: Are MySpace and Facebook the Fingerprints of the Twenty-first Century? *Widener Law Journal*, volume 19, 967–976
4. Tsaoussi, A. (2011), Facebook, Privacy, and the Challenges of Protecting Minors on Social Networking Sites. *4th International Conference on Information Law*.Thessaloniki.

ПРИЛОГ 1

Скала процене за испитивање ставова ученика у улози медија

Драги ђаци,

Ова скала процене треба да омогући стварање јасније слике о вашим ставовима према медијима и улози коју имају када је реч о вашем здрављу.

На овај начин можете нам помоћи да добијемо податке који ће нам послужити искључиво у истраживачке сврхе, расветљању овог проблема и побољшању рада.

Ваша анонимност је загарантована!

Молимо Вас да пажљиво прочитате сваку наведену тврдњу и заокружите:

- број 1 ако је тврдња потпуно нетачна,
- број 2 ако је тврдња углавном нетачна,
- број 3 ако нисте сигурни у одговор,
- број 4 ако је тврдња углавном тачна,
- број 5 ако је тврдња потпуно тачна.

Заокружите тачан одговор

Заокружи пол:

- 1) Мушки
- 2) Женски

ТВРДЊА					
МЕДИЈИ КОЈЕ КОРИСТЕ УЧЕНИЦИ					
Радије слушам радио него што гледам ТВ.	1	2	3	4	5
Телевизију и интернет користим више од осталих медија.	1	2	3	4	5
Не користим интернет.	1	2	3	4	5
Читам штампу.	1	2	3	4	5
НАСИЉЕ И АГРЕСИЈА					
Мислим да су филмови у којима се приказује испољавање агресије поучни.	1	2	3	4	5
Волим филмове који промовишу насиље.	1	2	3	4	5
Играм видео-игре у којима се туку и убијају животиње и људи.	1	2	3	4	5
Доживео/доживела сам узнемиравање преко друштвених мрежа.	1	2	3	4	5
Знам да је опасно прихватати захтеве за пријатељство од непознатих људи на друштвеним мрежама.	1	2	3	4	5
Мој друг/другарица су били изложени јавном исмевању и ругању на Фесбуку или Инстаграму.	1	2	3	4	5

ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД И МЕДИЈИ					
У тренду је копирати физички изглед познатих личности који се промовишу у медијима.	1	2	3	4	5
Помало сам несрећан/несрећна када видим како лепо изгледају певачи и глумци на интернету и часописима, волео/волела бих да будем као они.	1	2	3	4	5
Посећујем сајтове на којима се налазе савети и производи за мршављење.	1	2	3	4	5
Уређујем фотографије путем Фотошопа да бих лепше изгледао/изгледала на фотографијама.	1	2	3	4	5
ФИЗИЧКА НЕАКТИВНОСТ И МЕДИЈИ					
Слободно време је намењено за уживање уз ТВ и интернет, а не за додатно умарање шетњом и трчањем.	1	2	3	4	5
Више од 2 сата дневно користим интернет.	1	2	3	4	5
Мање од 2 сата дневно користим интернет.	1	2	3	4	5
Дописивање са друштвом ми је занимљивије од дружења уживо.	1	2	3	4	5
Мислим да прекомерна употреба телефона и интернета може имати негативне последице по моје здравље (чуло вида, прекомерна килажа, проблем са зглобовима).	1	2	3	4	5
Сматрам да прекомерна употреба медија није штетна.	1	2	3	4	5

ПРИЛОГ 2 - Фотографије – дискусија са ученицима на тему предности и недостатака употребе медија

